

umetniška ali tehnična vrednost, temelječa na raziskavah; vrednost redkosti, temelječa na statistiki) in v sodobnih družbenoekonomskih vrednostih, kamor uvršča ekonomske, funkcionalne, izobraževalne, družbene in politične vrednosti. Avtorica predstavi še vlogo etnologa konservatorja v sistemu kompleksnih in interdisciplinarnih nalog: vlogo etnologa pri regionalnem razvoju in pri načrtovanju prostora ter vlogo etnologa na varovanih območjih in pri načrtovanju novogradenj. Še zlasti vloga etnologa pri določanju varovanih območij zna biti problematična s strani naravovarstvenikov, ki kulturno dediščino pogosto izključujejo, zato sodelovanje med obema organizacijama ne poteka najbolj usklajeno.

Študija *Etnologija in varstvo naravne in kulturne dediščine* je zastavljena zelo široko, obravnava vse faze razvoja slovenske etnologije in njenega vključevanja v procese varstvene dejavnosti, težave pri usklajevanju etnološke stroke z varstveno dejavnostjo pa tudi popolnoma sodobne teoretične poglede na delo etnologa konservatorja v službi za varstvo kulturne dediščine, predstavlja nove izzive, načine dela in poti, ki vodijo do večje vključenosti etnologa v spomeniškovarstveno dejavnost in v sodelovanju z ostalimi delujočimi na tem področju povečanje njegove vloge tudi širše. V primerjavi s Hazlerjevim delom *Podreti ali obnoviti? Zgodovinski razvoj, analiza in model etnološkega konservatorstva na Slovenskem*, je delo Delak Koželjeve veliko bolj teoretično. Oba enako poudarjata vlogo etnologa konservatorja v spomeniškovarstveni ustanovi. Tudi Hazler predstavi razvojni preplet etnologije in konservatorstva teoretično, naniza pa več modelov varstva etnološke dediščine in spomenikov predvsem v praksi etnologovega prizadevanja pri temeljnem delu, ki je fizična obnova stavb, območij ali skupin stavb.

Delo Zvezde Delak Koželj je namenjeno predvsem konservatorjem, ki bodisi delajo v varstvenih ustanovah bodisi se s tem delom seznanjajo med študijskim izobraževanjem ali pa se bodo v bodoče podali v konservatorski poklic. Delo je pomembno tudi za druge discipline, ki se pri svojem delu srečujejo z delom etnologa konservatorja, kot so krajska arhitektura, arhitektura, umetnostna zgodovina, zgodovina, prav tako pa tudi za pripravljavce različnih dokumentov znotraj varovanja prostora in okolja, za pripravo prostorskih dokumentov države in lokalnih skupnosti.

Mojca Tercelj Otorepec

Bruno Volpi Lisjak: *Tržaško morje: kraška obala, mesto in vasi*. Koper: Libris, 2010, 205 str., ilustr. (Zbirka Morje / KD Ribiški muzej Tržaškega)

“Kulturno društvo RIBIŠKI MUZEJ TRŽAŠKEGA PRIMORJA beleži v svojem statutu, da ima poleg reševanja, zbiranja, ohranjanja in ovrednotenja obmorske kulturne dediščine namen izdajati raziskovalna dela in vsake vrste literaturo na to tematiko.” Programska usmeritev skupine Slovencev iz Trsta in okolice, zapisana na prvi strani

knjige, seveda velja za Slovence ob tržaškem morju in v vaseh kraške planote nad morjem, ki so po drugi svetovni vojni spet prišli pod Italijo.

Bruno Volpi Lisjak je v zadnjih destih letih postal vodilna figura med tržaškimi Slovenci, ki si z vsemi močmi prizadeva osvetliti ta del slovenskega etničnega ozemlja in njegovo predvsem obmorsko/pomorsko zgodovino. Knjiga *Tržaško morje* je logično nadaljevanje njegovega raziskovalnega kompasa, ki ga vodi predvsem močna, neupogljiva narodna zavest, biti Slovenec. Na tem delu slovenskega etničnega ozemlja je to še kako pomembno, saj se je v zadnjih skoraj sto letih tudi tu najmočnejše dvignil italijanski imperialistični pohlep po nekdanjem rimskem ozemlju. Danes namreč tako v Sloveniji kot še kje drugje prevladuje stereotip, skrbno izdelan v centrih moči, ki oblikujejo javno mnenje: slovenska obala in morje se raztezata od Debelega rtiča do Piranskega zaliva! Kako močno se je ta podoba zarila v mišljenje ljudi, in to samo v zadnjih petdesetih letih! In kako hitro je zbledela zgodovinska prisotnost slovenskih ribičev ob obalah tržaškega morja, od Trsta do izliva reke Timave! Kako hitro je ta tisočletni prostor Slovencev nenadoma postal "prezrti del zgodovine Slovencev"! Naravnost presenetljivo je, kako je pod pritiskom političnih manipulacij zaveznikov in italijanskih politikov ta del slovenskega etničnega ozemlja "izpuhtel" iz podobe javnega mnenja. In prav Lisjakova zadnja – ne pa poslednja! – knjiga je še eno strnjeno opozorilo, kaj se v zavesti in dejansko dogaja s tem prostorom. Na okroglih 200 straneh je jedrnato popisana zgodovina tega prostora od prvih prihodov naših prednikov v te kraje v 7. stoletju do usodnega 20. stoletja.

355

Vsako delo Bruna Volpija Lisjaka je prežeto s tem zavedanjem, ki mu je temeljni pečat dala prva knjiga *Slovensko pomorsko ribištvo skozi stoletja – od Trsta do Timave* (Mladika, Trst 1995). Močnejšega argumenta, kot je vrsta knjig o zgodovini slovenskega pomorskega ribištva – skupaj s "pripovedmi slovenskih ribičev", zbranimi v knjigi *Vonj po morju* (Mladika, Trst 2006) – skorajda ni moč predočiti slovenski državi in njenim uradnim institucijam. Te so namreč tiste "obrambne institucije" narodne zavesti, ki ohranjajo in širijo vedenje o zgodovini slovenskega naroda. Na knjigo *Tržaško morje* pa je Bruno Volpi Lisjak tokrat odprto zapisal svarilo, da je to "prezrti del zgodovine Slovencev". Resnejšega opozorila si slovenska država skorajda ne more privoščiti, če hoče ostati kredibilna do svojih državljanov in svoje zgodovine. Prav zato velja opozorilo upoštevati!

Knjiga se namreč tudi bere kot kriminalka, ko se na straneh razgrinjajo dejanja bodisi italijanske iredentistične/fašistične politike bodisi komunističnih oblastnikov, ki so po vojni in koncu "tržaške krize" "žonglirali" z Istrani – optanti/ezuli. Predvsem ezuli iz Istre so služili za etnično bonifikacijo tržaškega primorja, poseljenega s Slovenci, poleg nenehnega priseljevanja italijanskega prebivalstva z juga. S tem se je v desetletjih temeljito spremenila etnična podoba vasi in naselij tržaškega primorja in kraškega roba, enako tudi lastništvo nad (nekdanj) slovensko zemljo. Podoba slovenstva blede, Slovenija (politiki) pa se do nje obnaša(jo) kot mačeha do pastorka. Bodo Brunove knjige in svarila prišla do tistih, ki so – vsaj vsake štiri leta – izbrani za voditelje slovenstva? Vse Brunove knjige, še posebej jedrnato pa njegova zadnja – *Tržaško morje* – namreč ohranjajo jasen zgodovinski spomin slovenstva in ga prelivajo v argumentirano, raziskano in z

dokumenti potrjeno zgodovino, ki prav na ta "avtorjev" način postaja "neprezrti del zgodovine Slovencev". Brunova velika zasluga je, da nam lastno zgodovino predstavlja kot del naše identitete, s katero smo vzdržali stoletja tuje nadvlade in s katero se lahko spoprime s fantazno agresivne globalizacije.

Kdor koli hoče verodostojno razpravljati o zgodovini Slovencev, mora enostavno prebrati tudi vse knjige Bruna Volpja Lisjaka. S *Tržaškim morjem* vred!

Jadran Sterle

Božidar Jezernik (ur.): Imagining 'the Turk'. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2010, 205 str.

Na knjižnih policah z veseljem pozdravljamo zbornik *Imagining 'the Turk'*, ki ga je uredil Božidar Jezernik in je nedavno izšel v Veliki Britaniji. Večina avtorjev v svojih prispevkih skozi analizo literarnih del od 15. do 20. stoletja predstavi doživetje 'Turka' kot Drugega. Prav zgodovinarji, popotniki, književniki, pisatelji, pesniki, umetniki, intelektualci, šolski kurikulum in množični mediji so namreč vplivali (in še danes vplivajo) na percepcije o Drugem. Pri tem je zanimivo, kako daleč v preteklost seže izvor omenjenih percepcij. Med pričujočimi 14 prispevki je dobrodošlo dejstvo, da zbornik združuje poljsko, slovenske in turške avtorice in avtorje in le želimo si lahko še več tovrstnih sodelovanj. Ob branju se postavlja vprašanje, kako dandanes prebivalci Turčije dojemajo Evropo in ali njihov pogled, ko je usmerjen proti Evropi, sploh zazna Slovenijo? Turški avtorji so, razen Nazan Aksoy, ki obravnava turško novelo, analizirali zahodnoevropske vire. Ko pa iz Slovenije gledamo proti Turčiji, še danes pogosto pomislimo na turške vpade (ali kot jih Alenka Bartulović korektnije imenuje otomanski vpadi). V zborniku številni avtorji (npr. Kuran-Burçoğlu, Jezernik, Parla, Niewiara, Pintarič) poudarjajo, da podoba 'Turka' ni bila statična, temveč se je skozi zgodovino spreminjala glede na oddaljenost od Otomanskega imperija, vojaške zmage in poraze, politične interese, kulturne poglede, verske razlike, prepričanja in družbene norme. 'Turek' je tako v določenem času nastopal tudi kot zaveznik evropskih velesil ali verskih skupin (glej npr. Jezernik, Kuran-Burçoğlu).

Božidar Jezernik v prvem poglavju opiše, kako se je spreminjala percepcija 'Turka' med 'zahodnjaki' glede na vojaško in politično moč Otomanskega imperija, od občudovanja v času njegovega razcveta do bolnika na Bosporju pred njegovim propadom. Vzporedno opiše, kako so podoba 'Turka' na različnih nivojih – od ljudskega do evropskih dvorov – uporabljali kot grožnjo ali zaveznika. Rajko Muršič se poigra s konceptom drugosti, identifikacije in razlikovanja, ki jih razlaga skozi habitus, simbolne interakcije in tvornost (*agency*) kot nasprotje strukturi. Poudari, da moramo biti pozorni na procese, ki ustvarjajo Drugega, in ne na njihove začasne rezultate; na drugačenje in ne na drugost, na identifikacije in ne na identiteto, na razlikovanje in ne na Drugega.